

Fra: Torborg Kleppa [Torborg.Kleppa@hjemmeland.kommune.no]

Sendt: 17. juni 2004 11:45

Til: Postmottaket

Emne: høyringsuttale - NOU 2203:26 om odels- og åsetesretten

Oppfølgingsflagg: Følg opp

Status for flagg: Flagget

**Bygdeutvikling
forvaltningsseksjonen**

Det kongelige landbruksdepartement

Løpenr.	Arkivsaksnr.	Arkivkode	Dykkar ref.	Dato
004492/04	04/00545-001	V00 &00		10.06.2004

ODELS-OG ÅSETESRETTE - HØYRING

Me viser til NOU 2003: 26 – Om odels- og åsetesretten. Hjemmeland kommune vil med dette gi sin høyringsuttale. Me vil understreka at dette er ein uttale gitt av administrasjonen, då ein ikkje har hatt høve til å ta saka opp til diskusjon i politiske fora.

Vurdering:

Odelslov eller ikkje odelslov.

Odelsloven har lange tradisjonar på landsbygda i Norge. At nære slektningar i stor utstrekning overtar gardsbruk kan vera med å sikra kontinuitet og forutsigbarhet i ei langsiktig næring. Odelslova er også viktig i eit likestillingsperspektiv. Sjølv om ein ser at haldningane til kvinnelege bønder over tid har endra seg i positiv retning, er det fortsatt ikkje like sjølvstøtt at ei kvinne overtar eit gardsbruk som det er at ein mann gjer det. Det er fortsatt mange kvinner som møter motstand når dei ønskjer å overta ein odelseigedom. Dersom ein fjernar odelslova trur ein at likestillinga i landbruket vil ta eit steg tilbake.

Odelsloven § 2 – arealkrav.

Fleirtalet i utvalet foreslår at § 2 får slik ordlyd:

Ein eigedom blir rekna som odlingsjord når anten jordbruksarealet er minst 50 dekar, eller det produktive skogarealet er minst 1.000 dekar. Ein eigedom med minst 40 dekar jordbruksareal blir likevel rekna som odlingsjord når anna areal er minst 500 dekar.

Konsesjonsloven vart endra i november 2003 der arealgrensa for konsesjonsfritt erverv av bebygd eigedom vart heva til 100 dekar, men med mindre enn 20 dekar fulldyrka jord. Det er naturleg med eigne arealgrenser for odlingsjord med tanke på at:

Det skal kunne drivast verkeleg jordbruk på ein odelseigedom, i motsetnad til "tomtebruk" der jord som måtte ligge til, er rein tilhøyrse til bustadhuset.

Kva som er rett arealgrense for ein eigedom det kan drivast verkeleg jordbruk på er vanskeleg å fastsette. Dette vil òg endre seg over tid dersom strukturrasjonaliseringa fortsett.

I Hjelmeland er det nokre bruk med mindre areal enn 50 dekar dyrka jord (fulldyrka og beite), som er familiebruk i full drift. Dette er for det første knytt til svært arealintensive produksjonar som t.d. veksthus og pelsdyroppdrett. For det andre ser ein klart at sjølv om dette gjeld fleire eigedommar i vår kommune, så er det langt frå normalen i landet elles. Det er heller ingen tvil om at dei fleste bruk i drift i Hjelmeland har meir areal i drift enn 50 dekar.

Under føresetnad av at reglane om bu- og driveplikt også vert knytta til konsesjonsloven, vil det etter administrasjonen si vurdering vere rett å knytte odelsloven til eigedomar av ein storleik som gir moglegheit for "verkeleg jordbruksdrift". Med bakgrunn i denne vurderinga er det mest hensiktsmessig å sette grensa for odlingsjord til 50 dekar, men at eigedomar med eit totalareal større enn 500 dekar vert grensa sett til 40 dekar jordbruksareal. Sjølv med ei grense på 50 dekar jordbruksareal vil det fortsett vere slik at ein eigedom med 15 dekar fulldyrka jord og 40 dekar innmarksbeite vil kunne vere odlingsjord, men kunne ervervast utan konsesjon dersom eigedomen er bebygd, konsesjonsloven § 4 første ledd nr. 4. Endringane i arealgrensene får òg verknad for åsetesretten, § 51.

Innkorting av løysingstida § 40.

Utvalet føreslår at løysingsfristen vert redusert frå i dag 1 år til 6 månader. Kortare frist for å reise løysingssak vil gje ny eigar lettare adgang til å utvikle eigedomen utan fare for at det vert reist løysingssak. 6 månader bør vere tilstrekkeleg for dei som har odelsrett til å vurdere om det skal reisast løysingssak eller ei..

Kjøpstilbudsfrist § 20.

§ 20 i odelslova omhandler tilfeller der ein eigar vil avhende odelsjord til eit yngre barn, og dei er samde om vilkåra, kan han (eigaren) setje ein frist for dei eldre til å seie frå om dei vil gå inn i kjøpetilbodet. Denne fristen er i dag sett til, ikkje stuttare enn 6 månader. Utvalet føreslår å redusere fristen frå 6 mnd. til 2 mnd. Det vil vere naturleg at det vert føretatt reduksjon av fristen for andre med odelsrett til å gje svar på kjøpstilbod, dersom løysingsfristen vert endra til 6 mnd.

Likestilling mellom kjønna i odelsrekkjefølgja § 12 og § 78.

Eldste barn har best odel uansett kjønn for personar fødd etter 1965. Utvalet føreslår at fødselsdato uansett kjønn vert det avgjerande ved fastsetting av odelsrekkjefølgja.

Administrasjonen meiner prinsippielt at lovendringar med tilbakeverkande kraft kan vera uheldig. Likevel ser ein ingen grunn til å vidareføre overgangsregelen frå 1975 og vil tilrå at det vert full likestilling mellom kjønna når det gjeld spørsmålet om kven som har best odel.

Samodling § 15.

Med presisering av at sambuarforholdet er liknande med eit ekteskap, og at dei to partane har like store eigardelar i egedomen, bør sambuarar kunne samodle på lik line med ektepar.

Når odelsløyising er klårt urimeleg § 21.

Når ein yngre i ein søskenflokk har overtatt egedomen frå far/mor, utsettes for odelsløyising av eldre søsken, kan løysingskravet nektast dersom "det ville vere klårt urimeleg om den eldre fekk drive den yngre bort". Dette har ofte vert grunnlag for tvistar mellom slektningar der rettsvesenet i dei fleste tilfella ikkje har nekta løysingskravet.

§ 21 vart tatt inn i odelsloven i 1974. Sjølv om det har vist seg at "terskelen" er svært høg for å nekta løysingskravet, bør denne "sikringsventilen" ligge fast, og kanskje bør "terskelen" senkast for å unngå klare urimeleg løysingskrav. Dette er vanskeleg å få fram i lovteksten, men må innarbeidast i domstolane ved vurdering av slike saker.

Bu- og driveplikt § 27.

Bu- og drivepliktsregelen i odelsloven er lik bu- og drivepliktsregelen i konsesjonslova med unntak for egedom løyst med odel der perioden er 10 år. Med den sentrale plass odelsloven har for omsetnaden av landbrukseigedomar, er det naturleg at loven òg har reglar om busetting på og drift av slike egedomar. Det har vore drøfta om vilkåret om bu- og driveplikten burde vere 10 år for alle egedomar som vert overtatt med odel. Å bu på og å drive landbrukseigedom som er overtatt med odelsrett, bør vere ein naturleg konsekvens av at odelsloven fortsett skal vere ein sentral lov for regulering av omsetnaden av slike egedomar i Norge. Ideelt sett burde det ikkje vore tidsavgrensing på bu- og driveplikten ved erverv av landbrukseigedom eller odelsjord. Ein er overtydd om at det i hovudsak er slik at eigaren av ein landbrukseigedom er den som best ser etter og skjøttar egedommen. Av den grunn bør bu- og driveplikta på landbrukseigedommar vera personleg. På ei annan side vil det vera urimeleg å forlanga ei ikkje tidsavgrensa, personleg bu- og driveplikt. Ein trur difor at den beste løysinga er er personleg bu- og driveplikt i 10 år for alle. Dersom slike endringar skal gjerast i odelsloven, må òg konsesjonsloven endrast på dette punktet.

AVGRENSING AV ODELSKRETSEN § 8:

Hjelmeland kommune er samd med mindretalet i utvalet om at odelskretsen bør avgrensast i høve

til gjeldande lov. Men me er skeptiske til det forslaget til § 8 som desse har lagt fram fordi det ikkje gir høve til å ”hoppe over” ein generasjon. Dette er i mange tilfelle aktuelt, og me trur at dette blir bare meir aktuelt med tida.

oppsumming:

Hjelmeland kommune har desse merknadane til odelslovsutvalget si innstilling:

- Odelsloven må oppretthaldast.
- Arealgrensa for odlingsjord kan aukast til 50 dekar jordbruksareal. 10 dekar lågare krav for eigedomar større enn 500 dekar.
- Løysingstida vert redusert til 6 månader.
- Kjøpstilbudsfristen vert redusert til 2 månader.
- Odelsrekkefølgja vert fastsett etter fødselsdato, med visse unntak for adoptivbarn o.a.
- Sambuarar skal ha rett til samodling.
- Løysingskrav skal kunne nektast når dette er klårt urimeleg.
- Tidsavgrensa bu- og driveplikt i 10 år. Ved odelsløysing bør òg driveplikten vere personleg (ikkje oppfyllest ved langsiktig bortleige)
- Odelskretsen bør avgrensast slik at denne gjeld for odlaren og hans etterkommerar i rett nedgåande linje, men fortsatt slik at ein kan overta etter besteforeldre.

Med helsing

Øyvind Bergøy
rådmann

Torborg Kleppa
jordbruksleiar